

Slovesa vyjadřující procesy spojené s místem tvořená sufixem *-i-* (*hnízdit, tábořit*) a kombinovaným formantem 'prefix + *-i-*' (*zalesnit, podsklepit*)

Ivana Kolářová

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno
kolarova@ped.muni.cz

Usage of verbs with the meaning related to the locating (*hnízdit, tábořit*), direction (*odbočit*) derived by suffix *-i-* or circumfix 'prefix + *-i-*'

ABSTRACT: The attention is paid to the verbs that are derived from nouns – names of places (*země, místo, sídlo, louka, les...*) or objects that can form places (*bedna, střecha*) or that can cover places (*tráva, led*). The article is focused on verbs derived: **(a)** by suffix *-i-* (*hnízdit, tábořit*); **(b)** by circumfix 'prefix + *-i-*' (*zastřešit, přemostit...*). The verbs are searched in the Czech National Corpus SYN and found verbs are classified according to:

- „fundamental” noun, that the verb is formed from;
- meaning of the “fundamental” noun and relation between verbs with suffix or circumfix and fundamental noun;
- frequency in corpus SYN.

The number of the verbs with suffix *-i-* and number of verb with circumfix is compared.

Then we pay attention to usage of some verbs in various contexts and we interpret various meanings of one verb and connection of various meanings with various stylish value.

1 Obecná slovotvorná charakteristika, slovotvorné postupy a formanty

Desubstantivní slovesa s významem spojeným s lokalizací, směrovými a prostorovými vztahy se odvozují převážně:

– konverzními sufixy *-i-*, *-ova-* (tj. primárně kmenotvornými sufixy, které se slovotvornými stávají sekundárně; z toho důvodu se o tomto slovotvorném postupu hovoří jako o konverzi; srov. Mluvnice češtiny 2, s. 405–415; Dokulil 1981, s. 265n.);¹

– tzv. smíšenými formanty (srov. Mluvnice češtiny 2, s. 405n.) – prefixálně-konverzními cirkumfixy 'prefix + *-i-*', 'prefix + *-ova-*'.

Pro potřeby této stati nás budou zajímat slovesa se sufixem *-i-* a cirkumfixem s ním, popř. se sufixem současně také se spoluformantem *se*.

1.1 Charakteristika základových substantiv

1.1.1 Slovotvorné vlastnosti a význam

Základovými substantivy pro slovesa související s lokalizačním a směrovým významem tvořená konverzním sufixem *-i-* nebo cirkumfixem 'prefix + *-i-*' bývají:

(a) substantiva synchronně neutvořená:

¹ Doloženost sloves s uvedeným významem derivovaných dalšími sufixy (*-nou-*, *-e-/-ě-*, *-a-*) a cirkumfixy s nimi jsme v našem materiálu nezjistili.

- názvy míst s obecným významem²: *místo, země*;
- názvy míst v přírodě: *brázda, brod, břeh, les, louka, luh, mez, ústí; vrch*, popř. kosmických těles: *slunce*; a přírodních jevů (výsledků atmosférických procesů): *led*;
- názvy přírodních příbytků pro živočichy: *hnízdo, nora, pelech*;
- názvy míst uměle vytvořených: *hranice, tábor, vrstva*
- názvy ohraničených míst a prostor určených k pobytu osob: *sídlo, salaš*; nebo k ukládání předmětů: *sklep*;
- názvy objektů sloužících k vytvoření prostoru různé velikosti nebo jeho ohraničení: *bedna, dveře, klín, most, plot, pouzdro, střecha, zed'*;
- názvy objektů pro umístění něčeho/někoho: *stůl, trůn*; nebo upevnění něčeho na místě: kotva; včetně částí rostlin sloužících k jejich uchycení: *kořen*;
- názvy tvarů určujících směr nebo způsob („tvar“) pohybu: *kruh*; popř. posloupnost/pořadí: *řada*; nebo tvar: *peřej*; názvy částí místa nebo objektu: *bok*.

(b) substantiva utvořená:

- desubstantivní, odvozená od názvů míst: *prostranství*; objektů pohybujících se po místě: *kolej*;
- deverbativní, vytvořená od procesů probíhajících na místě spontánně: *kaliště*; i záměrně: *pastva, sklad*.

1.2 Doloženost sloves v korpusu

Při dřívějším zkoumání sloves tvořených konverzním sufixem *-i-* doložených v korpusech SYN2000, SYN2005 a SYN2006PUB jsme zjistili pouze malou skupinu sloves odvozených čistou konverzí od významových typů substantiv uvedených v 1.1. Rozšíření sledovaných slovo tvorných prostředků o cirkumfixy se sufixem *-i-* a vyhledávání v korpusovém materiálu většího rozsahu, tj. v korpusu SYN tvořeném nyní dílčími korpusy SYN2000, SYN2005 a SYN2006PUB, SYN2009PUB, SYN2010, umožní zjistit větší počet sloves se zvoleným významem a také srovnání produktivity konverze (konverzní sufixace) a cirkumfixace u nich.

1.2.1 Slovesa tvořená konverzí

V korpusu SYN jsme zjistili výskyt následujících sloves (v abecedním pořadí): *bednit, brázdít, brodit, hnízdit, hraničit, kalištit se, kořenit, kotvit, kroužit, lužnit, nořit, pastvit se, pelešit se, peřejit se, pouzdrít, sídlit, slunit se, tábořit, trůnit, ústit, vrštit, zdít*.

Jádrem tohoto slovo tvorného typu jsou slovesa doložená:

- ve více než 10000 dokladech: *sídlit*; popř. v několikatisícových souborech: *brázdít, hnízdit, hraničit, kotvit, kroužit, nořit, ústit, vrštit*;
- ve více než 1000: *slunit se, tábořit, trůnit*.

Slovesa s nižší frekvencí mají výskyt:

- v několika stech nebo ve více než 100 dokladech: *brodit, vrstvit, zdít*.
- v několika desítkách dokladů: *bednit, kořenit* (ve významu 'zapustit kořeny' = 'uchytit se kořeny v zemi'), *pastvit se, pelešit (se)*; ve více než 10 dokladech; *pouzdrít*;

² Substantiva uvádíme vždy v abecedním pořadí.

– v méně než 10 dokladech: *kalištit se*; nebo ojediněle: *lužnit se*, *peřejit se*.

1.2.2 Slovesa tvořená prefixálně-konverzním postupem

V korpusu jsou doložena slovesa s prefixálně-konverzními cirkumfixy:

- (a) do- + -i-: *dolesnit*, *doplotit*;
- (b) na- + -i-: *nalodit*, *nastolit* (jedenkrát je doložen okazionalismus *stolit*);
- (c) o- + -i-, ob- + -i-: *obednit*, *ohraničit*, *omezit/obmezit*, *oplotit*, *opouzdrít*;
- (d) od- + -i-: *odbednit*, *odbočit*, *odlesnit*, *odstřešit*, *odtarasit*;
- (e) pod- + -i-: *podbednit*, *podsklepit*;
- (f) pře- + -i-: *přelodit*, *přemístit/přemístnit*, *přemostit*, *přestřešit*;
- (g) při- + -i-: *příplotit*, *přízemnit*;
- (h) roz- + -i-: *rozmístit/rozmístnit*, *rozprostranit*;
- (i) u- + -i-: *ubednit*, *umístit/umístnit*, *uprostranit*, *usalašit se*, *uskladnit*, *uzemnit*;
- (j) v- + -i-: *vklítit*, *vmezeřit*, *vmístit*, *vpísmenit*, *vsítit se*;
- (k) vy- + -i-: *vybednit*, *vybočit*, *vybřežít se*, *vydveřit se*, *vykolejit*, *vyložit*, *vymezit*, *vypouzdrít*;
- (l) za + -i-: *zabednit*, *zabočit*, *zaklítit*, *zalednit*, *zalesnit*, *zaloučnit*, *zalučnit*, *zamezit*, *zaplotit*, *zapouzdrít*, *zastřešit*, *zatarasit*, *zatravnit*.

Nejvyšší frekvenci mají slovesa odvozená od substantiv s obecným významem (*místo*, *mez*, *země*): v několika desítkách tisíc dokladů jsou doložena slovesa: *omezit*, *přemístit*, *rozmístit*, *vymezit*, *umístit*, *zamezit*.

Frekventovaně užívaná jsou i další slovesa odvozená jak od substantiv s významem obecným, tak od substantiv s významem užším (hranice, klín, kolej, stůl, plot, síť, sklad, střecha...), vyskytující se:

– v několika tisících dokladech: *odbočit*, *ohraničit*, *vklítit*, *vybočit*, *vykolejit*, *nastolit*, *oplotit*, *vsítit (se)*, *uskladnit*, *zabočit*, *zastřešit*, *zatarasit*;

– ve více než 1000 dokladů: *uzemnit*, *vyložit*, *zaklítit*;

– v několika stech dokladů: *nalodit*, *přemostit*, *zabednit*, *zalesnit*, *zatravnit* (a *umístnit* – varianta slovesa *umístit*); nebo ve více než 100 dokladů: *podsklepit*, *vymístit*, *zapouzdrít*;

– v desítkách dokladů: *obednit*, *odlesnit*, *opouzdrít*, *usalašit se*; popř. ve více než 10 dokladech: *rozprostranit*, *vmezeřit*, *vmístit*, *zaplotit* *zalednit* (a *obmezit* – varianta slovesa *omezit* s variantní předponou);

– v méně než 10 dokladech: *odbednit*, *přelodit*, *přemístnit* (tj. varianta slovesa *přemístit*), *přestřešit*, *příplotit*, *přízemnit*, *rozmístnit* (tj. varianta slovesa *rozmístit*), *uprostranit*, *ubednit*, *vybednit*, *vypouzdrít*;

– ojediněle: *odlesnit*, *doplotit*, *odstřešit*, *odtarasit*, *podbednit*, *vpísmenit*, *vybřežít se*, *vydveřit*, *zaloučit*, *zalučnit*.

Poznámka:

U některých sloves, jejichž základem je totéž substantivum a která se vyskytují jak v podobě s prefixem, tak bez něj (*bednit*, *zabednit*, *obednit*, *podbednit*, *pouzdrít*, *zapouzdrít*, *opouzdrít*), jsme měli problém určit, zda vznikla nejdříve slovesa tvořená konverzí (*bednit*, *pouzdrít*) a od nich pak prefixální deriváty, nebo zda vznikla jako

první slovesa tvořená cirkumfixací (*odbednit, zbednit, opouzdřit, vypouzdřit, zapouzdřit*) a od nich deprefixací slovesa *bednit, pouzdřit*.

U některých dalších skupin sloves: *nastolit a stolit, oplotit (zaplotit, připlotit) a plotit, salašit a usalašit, zabočit (odbočit, vybočit) a bočit* není rozhodování obtížné. V těchto případech je totiž možné opřít se o frekvenci, která ukazuje, že zatímco slovesa *nastolit, oplotit, odbočit, zabočit* byla nalezena v tisících dokladech, slovesa *stolit, plotit* jsou doložena ojediněle a sloveso *bočit* asi v 10 dokladech: "...Co je spravedlnost, kterou chce kdekdokdo od věků nastolit?" Ty toho nastolíš, uvážil živnostník. To bys dřív musel být jinší pán, a pak bys nechodil zrovna sem. (...) Jeden je celý den na nohách, aby dal klukovi aspoň to vzdělání, a takovej by tu chtěl něco **stolit**. (SYN); *Pojďte s námi **plotit** prales! Naše nejstarší přírodní rezervace – Žofínský prales v Novohradských horách – trpí v posledních letech přemnoženou vysokou zvěří.* (SYN); *Také se objevují rady, že před zmijí je nejlépe při útěku **bočit** doleva, protože ta umí zatáčet jen doprava.*³ Sloveso *usalašit se* má výskyt v desítkách dokladu, sloveso *salašit* v dokladu jediném: *Bylo by nezdvorné nechat je stát přede dveřmi, avšak v obývacím pokoji by se nám zase asi "**salašili**" až příliš dlouho...* (SYN). Na základě těchto srovnání považujeme za primární slovesa vzniklá cirkumfixací.

U sloves *bednit, obednit, odbednit, vybednit, zbednit, pouzdřit, opouzdřit, vypouzdřit, zapouzdřit* však četnost výskytu spolehlivým vodítkem pro rozhodnutí, zda vznikla dříve slovesa konverzí, nebo cirkumfixací, není. Poměr frekvence sloves *bednit* a *zbednit* je 1:8, sloveso *obednit* má přibližně stejný výskyt jako *bednit*, zatímco *odbednit, podbednit, ubednit, vybednit* jsou doložena méně než 10x. Poměr výskytu sloves *pouzdřit* a *zapouzdřit* je 1:9, *pouzdřit* a *opouzdřit* 1:4, *vypouzdřit se* vyskytuje sporadicky. Uvádíme tedy v přehledech jako slovesa *bednit, pouzdřit*, tak slovesa *obednit, zbednit, opouzdřit, zapouzdřit* apod..

Slovesa *hraničit – ohraničit* chápeme vzhledem k jejich významu jako dvě vzniklá nezávisle na sobě od substantiva *hranice*: první znamená 'být na hranici/být hraničí', druhé 'tvořit hranici', 'oddělovat něco hranicí'.

1.3 Srovnání frekvence sloves tvořených konverzí a cirkumfixací

Přehledy sloves odvozených od názvů míst s různým významem konverzním sufixem *-i-* a cirkumfixem 'prefix + *-i-*' ukazují:

– Cirkumfixací je odvozeno cca 2,5 x více sloves než konverzí.

– Mezi slovesy tvořenými konverzí je jich více než 50 % s výskytem vyšším než 1000, u sloves tvořených cirkumfixací je takových cca 35 %.

– Mezi slovesy tvořenými cirkumfixací je jich cca 1/3 doložena v počtu nižším než 10, u sloves tvořených konverzí je to pouze 13% a sloves s ojedinělým výskytem přibližně 9 %. U sloves tvořených cirkumfixací má ojedinělý výskyt asi 17 % z nich.

Můžeme tedy usoudit, že ačkoliv rozdíly nejsou výrazné, cirkumfixace se u sloves odvozených od názvů míst, resp. u sloves s významem souvisejícím s lokalizací nebo směrem jeví jako slovo tvorný postup více produktivní než konverze.

2 Významová charakteristika sloves a stylová hodnota

2.1 Slovesa tvořená sufixem *-i-*

2.1.1 Slovesa podle významů základových substantiv

Konverzním sufixem *-i-* se slovesa s významem spojeným s lokalizací, směrovými a prostorovými vztahy tvoří:

– od názvů míst v přírodě: *brázdřit, brodit, kalištit se, lužnit, pastvit se, ústit, vršit*; nebo kosmických těles: *slunit se*;

– od názvů míst v přírodě většinou uměle utvořených: *hraničit, tábořit, vrstvit*;

³ Ze sloves *opouzdřit, zapouzdřit*... jsou ve SSIČ uvedena pouze slovesa s prefixy, sloveso *pouzdřit* v něm zvláštním heslem není. Naopak ze sloves *bednit, obednit, zbednit* je jako základní uvedeno sloveso *bednit*.

- od názvů objektů zpravidla určených k delšímu pobytu a prostor v nich: *sídlit*;
- od názvů míst v přírodě, zpravidla obývaných živočichy: *hnízdit, nořit, pelešit (se)*
- od názvů objektů sloužících k vytvoření prostoru nebo jeho ohraničení: *bednit, pouzdřit, zdít*;
- od názvů objektů nebo součástí sloužících k umístění něčeho, uchycení něčeho na místě: *kořenit, kotvit, trunit*

2.1.2 Významy sloves ve vztahu k významu základových substantiv

U konverzně tvořených sloves je význam určován z velké části právě významem tohoto základového slova – názvu skutečného místa v přírodě nebo v uzavřeném prostoru. Tento základní vztah vyplývající ze slovotvorného vztahu nově vzniklého slovesa k základovému substantivu, bývá pak zpřesňován např. následujícími způsoby:

(a) být, nacházet se na místě, pronikat na místo: *hnízdit, kalištit se, nořit se, pelešit, tábořit, sídlit, trunit, ústit* (dnes užívané výhradně jako přenesené pojmenování); dělat něco na tomto místě, pohybovat se na místě: *brázdit, brodit se, pastvit se*; pro slovesa *pelešit se, trunit* a často i pro sloveso *nořit (se)* je při užívání v současných textech typický významový posun (viz 2.1.3).

(b) být v blízkosti místa a být jím zasažen: *slunit*;

(c) vytvářet dané místo: *hraničit, lužnit, vrstvit, vršit*; popř. směr, tvar: *kroužit, přejet se*;

(d) pokrývat místo tím, co pojmenovává základové slovo: *bednit, pouzdřit, zdít*; uchytit, připevnit něco na místo tím, co pojmenovává základové slovo: *kořenit, kotvit*; významový posun je patrný u slovesa *bednit*, které znamená 'pobíjet prkny, vytvářet kryt z prken' (tj. vlastně vytvářet prkny uzavřený prostor), tj. nikoliv pokrývat bednou/bednami, ale materiálem, z něhož se bedny vyrábějí.

2.1.3 Užívání sloves v různých významech (pojmenování přímá a přenesená)

Doklady ukazují, že některá slovesa tvořená konverzí bývají užívána pouze jako přímá pojmenování, tj. v základním významu lokalizačním nebo směrovém, ve významu odvozeném přímo od významu základových substantiv: patří k nim jak slovesa s vysokou frekvencí: *kroužit, sídlit, tábořit, zdít*; tak slovesa s frekvencí omezenou: *bednit, pouzdřit*; popř. doložená ojedinele: *lužnit se, přejet se*.

Slovesa *sídlit, tábořit, zdít* jsou ve většině textů užívána jako nepříznaková ve svých základních významech:⁴ *Rybenky sídlí nejčastěji v přepadu vody pod umyvadlem nebo pod vanou* (SYN); *Ve stejné budově sídlí také místní úřad a starosta* (SYN); *Během našich prvních let v Michiganu jsem mnohokrát tábořil sám nebo se synem na břehu pstruhových řek na severu* (SYN); *Jinak se včera také zdila strojovna výtahu a v půdní vestavbě se dokončovaly podlahy*. (SYN) Takto užitá jsou zpravidla nepříznaková (stylově neutrální)

Za hovorové lze považovat např. užití slovesa *sídlit* ve významu 'být delší dobu/být trvale na místě v pořadí', časté např. v textech se sportovní tematikou:

(1) Překvapivá porážka s Jindřichovým Hradcem zkomplikovala hokejistům Brna zamýšlený atak první příčky 1. hokejové ligy, kde i po 36. kole **sídlí** Kralupy, které deklasovaly nebezpečný Beroun. (SYN)

⁴ Při vysvětlování významu sloves vycházíme z posledního vydání Slovníku spisovného jazyka českého (1989, viz též <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php>).

– užití slovesa *tábořit* ve významu 'dlouho někde pobývat se svými věcmi, svým zařízením' (ne na místě, kde je to obvyklé), srov.:

(2) Za nemocnicí **táboří** novináři a televizní štáby vybavené dokonalou technikou. Čekají, až někdo vystoupí z toho vašeho nákladního výtahu. (SYN)

Zatímco sloveso *zdit* má vždy původní význam 'vytvářet zed', 'pokrývat něco zdi', jeho prefixální derivát *zazdit* může znamenat také:

– 'promarnit něco', 'zmařit něco', např. ve sportovní publicistice (srov. 3):

(3) Kuka "zazdil" pár šancí. Koloušek vstřelil v dresu Salernitany svůj první gól (SYN) - Největší šanci zápasu **zazdil** hostující Čížek. (SYN)

– pokazit něco:

– 'zapomenout na něco'

(4) Můj svátek o Velikonocích doslova "**zazdil**" a rozpomněl se na něj, až když uviděl kolem mne gratulanty (SYN).

Téměř výhradně ve významu uvedeném v SsJČ (viz zde 2.1.2) se užívá sloveso *bednit*, a to nejčastěji v textech odborných z oboru stavebnictví:

(5) Sloupy s obdélníkovým průřezem lze **bednit** pomocí stěnových systémů RASTER, LOGO a ATHLET (u LOGO 1 a ATHLET možnost využití multielementů) (SYN)

Metaforické užití ve významu 'příliš mnoho přemýšlet' vyznívá spíše jako žertovné a dodává uměleckému textu ráz hovorový:

(6) S tebou je to komplikovaný, moc o všem **bedníš**. (SYN)

Stejně tak méně obvyklé sloveso *pouzdřit* je doloženo jako termín v textech z technických oborů. Často má tvar opisného pasiva:

(7) Mikrořadiče **jsou pouzdřeny** do 64vývodových a větších pouzder. (SYN)

Pozoruhodný je jeho ojedinělý výskyt v textu básnickém, zřejmě jako prostředek ozvláštění a poetizace textu.

(8) Hrom tiše tábor obchází a těžké nebe **pouzdří** blesky do hory vráží hýbe se směrem odkud se včera mravenec rozpráh. (SYN)

Sloveso *trůnit* je v původním významu 'sedět na trůně' doloženo jen zřídka ve starších textech:

(9) Francouzi vtrhli do Anglie, kde **trůnil** Bonifác VIII., který rok na to r. 1303 hořem zemřel. (viz Kartotéka lexikálního archivu, dostupná z <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/search.php>, lístek č. 28)

V současných textech se užívá výhradně jako přenesené pojmenování s metaforickým významem 'sedět sebevědomě', 'být někde na nápadném místě' (tj. vlastně 'sedět někde jako na trůně'). V takových případech má sloveso *trůnit* ráz hovorový (autoři SsJČ je dokonce hodnotí jako mírně expresivní), srov. např. ukázky z uměleckých textů:

(10) Barman **trůnil** na stoličce a přihýbal si z velké sklenice čehosi, co vypadalo jako vodka. (SYN)

(11) Uprostřed **trůnil** malířský stojan a kousek dál stálo čalouněné sofa pro model. Proláklá staříčká pohovka se břichem dotýkala podlahy. (SYN)

Stejně tak expresivní sloveso *pelešit se* v současných textech ve významu 'mít někde pelech' (v nereflexivní podobě), který uvádí SsJČ, doloženo není, srov.:

(12) Lišky budou tu (na rozvalinách) **pelešit**. (SSJČ, dostupný z <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php>)

Dnes se užívá jako přenesené pojmenování – jako pejorativní, až vulgární charakteristika nemravného chování (srov. 13). Z tohoto hlediska může působit překvapivě užití jeho infinitivu s knižním zakončením *-ti*:

(12) Nebudeš se dlouho **pelešiti** v domě, jenž není tvůj, a dlouho již nebudeš mrhati penězi, jež den předtím jsi sehnal na vysoký úrok. (SYN; umělecký text)

Naopak převážně jako přímá pojmenování s vyhraněným významem a vázaná na texty z určitého oboru jsou užívána málodokladová slovesa *pastvit se* a *kalištit se*. V našem materiálu jsou doložena v odborných textech o myslivosti, popř. v publicistice nebo umělecké próze s touto tematikou:

(14) Odrůstající směsky poskytnou zvěři kvalitní potravu v září, kdy se zejména spárkatá zvěř začíná intenzivně **pastvit**, tvořit si tukové zásoby na zimu. (SYN; odborný text)

(15) Odpoledne jsem pozoroval několik kusů srnčí zvěře, jež **se pastvily** za řekou. (SYN; umělecký text)

(16) Jelení zvěř z krytu vytahuje, táhne, do houštiny zatahuje, při procházení houštinou lomoží, láme. Při odpočinku v loži zaléhá, je zalehlá. V říji doluje, na bahnitých místech **se kaliští**, při otírání o stromy dělá otěrky, malovánky. (SYN; populárněnaучný text)

(17) Prase divoké je všežravec. Miluje vodu, je velmi dobrým plavcem a rádo **se kaliští**. (SYN; publicistický text s odbornou tematikou)

Jako poetismy a zřejmě jako výsledky autorské hry s jazykem jsou doložena slovesa *peřejit se*, *lužnit se*:

(18) A do čtvrtice všeho dobrého – dnes jdem na vycházku a vidím přes betonový plot buržoustské vily viset peřeje Růže z Jericha; stojí mně na stole ve sklenici – Růže z Jericha – Reynek! Jenže u Reynků **se peřejila** ne přes betonovou zeď, ale vypadaný plaňkový plot. (SYN; umělecký text I. Diviše)

(19) Tvary se noří řeč se noří. Loučily se louče, louže loužily louh, louka **lužnila** luh, loupežník loupil lup, louskáček louskal lusk, loudala se loukoť, loutna loudila loutku, loupáček loupal lupení. (SYN; z básně J. Haukové)

Frekventovaná slovesa bývají často užívána jak ve významu původním, tak jako pojmenování přenesená, a podobně jako sloveso *bednit* nabývají v různých významech také různé stylové hodnoty. Sloveso *hnízdit* je ve většině z několika tisíc dokladů užito v základním významu, tj. 'stavět si hnízdo' např. v textech z ornitologie, v nichž má terminologickou povahu:

(20) Čápi černí volně **hnízdí** v dolní části pražské zoo a prakticky každoročně zde také vyvádějí svá mláďata. (SYN; odborný text)

V obecnějším významu 'bydlit', 'usadit se/být (někde) usazen', zejména vypovídá-li o člověku, vyznívá sloveso *hnízdit* často jako hovorové (viz doklad 21), stejně jako ve významu 'vrtět se', 'poposedávat', ve kterém je SsJČ hodnotí dokonce jako mírně expresivní (viz 22):

(21) Často slyším: Proč ta Bílá **hnízdí** v tak nezajímavém místě na vesnici? (SYN; z publicistického rozhovoru)

(22) Nestaral jsem se o něho, ale samozřejmě jsem dobře věděl, jak se tam vrtí a **hnízdí** a půl pobaveně, půl zvědavě chichotá – namísto obvykle shazovačného ušklíbání. (SYN; umělecký text)

Ovšem v metaforickém významu 'být někde trvale usazen' = 'být trvale součástí něčeho' se sloveso *hnízdit* objevuje i v textech esejistických s prvky výhradně standardními i v souvislosti s termíny jiných oborů:

(23) V Praze žijící básník a rodák z Luhačovic Jiří Dynka **hnízdí** v české lyrice již od konce osmdesátých let. (publicistický text)

Odišná stylová hodnota se projevuje v různých textech také u frekventovaného sloveso *kotvit*. Největší podíl má výskyt v základních významech v textech stylově neutrálních (viz 24):

(24) V antverpském přístavu **kotví** historická loď "kerkship". e středu města najdete přibližně 1500 společností, které se vzácnými kameny obchodují. V klenotnici Muzea diamantů (Diamantmuseum)

můžete obdivovat například repliku britských korunovačních klenotů. (SYN; publicistický text s cestopisnou tematikou)

Užívá se však také jako úzce specializovaný termín v odborných textech technických oborů:

(25) Při suchém způsobu je materiál vkládán do nosného roštu obkladu, který **je kotven** na stávající obvodové stěny. (SYN; odborný text)

V několika textech je doloženo ve významu 'být upevněn', 'být pevnou součástí něčeho', 'úzce se vázat na něco' v textech právních nesoucích prvky stylu odborného nebo administrativního citované doklady pochází z publicistického zdroje):

(26) Daleko větší nebezpečí však představuje fakt, že Úřad dosud **není kotven** v Čs. právním řádu. (SYN; text z publicistického zdroje)

A v textech společenskovedních esejistických:

(27) Vždyť celý středověk existovala teologie na pomezí filosofie a přes novověk až do současnosti se setkáme s filosofy, kteří **jsou** osobně **kotveni** v náboženské víře. (SYN; ze souboru esejů)

(28) Jeho tvorba pevně **kotví** v prožité skutečnosti, proto oslovuje citlivé čtenáře bez ohledu na jejich věk či vzdělání. (SYN; recenze v publicistickém zdroji)

V dokladech (25)–(28) má užití slovesa *kotvit* spíše knižní ráz.

Sloveso *ústit* je užíváno především ve významech 'vlévat se někam'(o řece), 'vést někam', 'směřovat někam', v nichž většinou vyznívá jako stylově neutrální až knižní.

(29) Hrozně by mě zajímalo, kde ten tunel **ústí** – nahore na skálách? Nebo vede někam jinam? (SYN)

Knižní ráz mají texty, v nichž má sloveso *ústit* abstraktní význam 'vést k něčemu' = 'mít něco za následek':

(30) Na rozdíl od Gogolových dětí soustředí v sobě postava Porporina nejen pozorovatelskou reflexi, ale také vlastní bezvýznamnost a zmarnění, avšak jen jako životní pocit, který **ústí** v sebepopření, zastavuje se v rezignaci, ale může být přetvářen prací na sobě. (SYN)

Sloveso *kořenit* odvozené od slova *kořen* = 'část rostliny' je užíváno ve významu 'být uchycen kořeny v zemi', popř. vlastně 'tvořit kořeny' v textech publicistických, např. v radách amatérským pěstitelům rostlin, ve zpravodajských textech, a to důsledně v textech spisovných. Zpravidla jeho užití vyznívá jako nepříznačné:

(31) Rostliny vysazené na podzim začnou **kořenit** ještě do zimy. (SYN) – Velké stromy nemohou na opukovém svahu **kořenit** hluboko, takže není divu, že sjely do Labe. (SYN)

Může však být odvozeno od substantiva *kořen* s významem 'původ', tj. užitého jako přenesené pojmenování: *kořenit* pak znamená 'mít původ' (= 'mít kořeny') a jeho výskyt má zpravidla knižní ráz:

(32) Vedle každoročních výrazných ukázek pokroku docíleného v současných zemědělských složkách, uložil do jejich programu i složky národohospodářské, kulturní i některé prvky, jež **kořenily** tradičně v dobách emancipace našeho venkova a zemědělství za časů Vlastenecké hospodářské společnosti. (SYN)

2.2 Slovesa tvořená cirkumfixy 'prefix + -i-'

2.2.1 Význam základových substantiv

Cirkumfixem 'prefix + -i-' se desubstantivní slovesa s významem souvisejícím s lokalizací nebo směrem tvoří:

– od názvů míst nazvaných substantivy s obecným významem: většinou současně vyjadřují změnu umístění objektu: *odbočit*, *přemístit*, *rozmístit/rozmístnit*, *rozprostranit*, *umístit/umístnit*, *uzemnit*, *vybočit*, *vyumístit*, *zabočit*;

- od názvů míst v přírodě: *vybřežít*; většinou uměle vytvořených: *ohraničit, omezit, vymezit, zamezit*
- od názvů názvy drah, tras: *vykolejit*
- od názvů objektů zpravidla určených k uložení věci a prostor v nich: *podsklepit, uskladnit*;
- od názvů objektů sloužících k vytvoření prostoru nebo jeho ohraničení: *obednit, oplotit, přemostit, zabeďnit, zatarasit, zastřešit*; a zřídka se vyskytující *doplotit, odbednit, odstřešit, odtarasit, přestřešit, připlotit, vybednit, zaplotit*;
- od názvů přírodních objektů s lokalizační charakteristikou: *zalesnit* a méně často užívaná slovesa *odlesnit, zalučnit, zaloučnit*;
- od názvů rostlin, přírodních jevů (*tráva, led...*): *zalednit, zatravnit*
- od názvů objektů, které se stávají malým prostorem např. i v živočišném těle, u rostliny: *opouzďřit, vklínit, vypouzďřit, zaklínit, zapouzďřit*;
- od názvů objektů sloužících k umístění něčeho, uchycení něčeho: *vsítit, nastolit*;
- od názvů dopravních prostředků: *nalodit, vyloďit* a méně obvyklé sloveso *přelodit*
- od názvů prázdných prostorů, otvorů: *vmezeřit*; nebo objektů, mezi něž je něco vkládáno: *vpísmenit*.

2.2.2 Význam sloves ve vztahu k významu základového substantiva a prefixu

Jejich význam je tvořen významem základového substantiva, ale velkou měrou také významem prefixu (o tom srov. Karlík – Nekula – Rusínová 1996: 201–211):

- (a)** dokončit pokrytí, ohraničení místa tím, co pojmenovává základové slovo: *dolesnit, doplotit* (souvisí s významem prefixu *do-* 'závěrečná fáze děje');
- (b)** odstranit to, co pojmenovává základové slovo, z daného místa: *odbednit, odlesnit, odstřešit, odtarasit* (souvisí s významem prefixu *od-* 'separace, odloučení');
- (c)** odchýlit se směrem pojmenovaným základovým slovem: *odbočit, zabočit* (souvisí s významem prefixů *od-, za-* 'pohyb do strany');
- (d)** umístit to, co pojmenovává základové slovo, pod určité místo, resp. vybudovat to, co pojmenovává základové slovo, pod místem: *podbednit, podsklepit* (souvisí s významem prefixu *pod-* 'směřování pod něco/pod místo');
- (e)** přesunout něco na jiné místo: *přelodit, přemístit/přemístnit*, (souvisí s významem prefixu *pře-* 'směřování děje od jednoho místa k druhému');
- (f)** překlenout místo tím, co pojmenovává základové slovo: *přemostit, přestřešit* (souvisí s významem prefixu *pře-* 'pohyb přes objekt/místo');
- (g)** připojit něco k danému místu: *připlotit, přizemnit* (souvisí s významem prefixu *při-* 'zaměření na kontakt', 'připojení jednoho objektu k jinému');
- (h)** rozšířit do prostoru pojmenovaného základovým slovem: *rozmístit/rozmístnit, rozprostranit* (souvisí s významem prefixu *roz-* 'směřování do prostoru do různých stran');
- (i)** vsunout něco na určité místo, dovnitř prostoru pojmenovaných základovým slovem: *vklínit, vmezeřit, vmístit, vpísmenit, vsítit se* (souvisí s významem prefixu *v-* 'směřování dovnitř');

(j) uložit na místo pojmenované základovým slovem, připevnit k tomuto místu: *umístit, umístnit, uskladnit, uzemnit, usalašit se* (souvisí s významem prefixu *u-* 'zaměření činnosti na objekt', 'připoutání k objektu');

(k) vyplnit místo tím, co pojmenovává základové substantivum, resp. materiálem, který tvoří to, co pojmenovává základové substantivum: *vybednit*;

(l) vytvořit prostor, resp. udělat místo něčemu: *uprostranit* (souvisí s významem prefixu *u-* 'uvolnit místo něčemu/někomu');

(m) ohraničit dané místo: *vymezit, omezit/obmezit*, popř. obklopit je tím, co pojmenovává základové slovo: *obednit, ohraničit, oplotit, opouzdrít*, (souvisí s významem prefixu *o-/ob-* 'směrování děje na obklopení objektu');

(n) *na-* + *-i-*: *nastolit, nalodit* (souvisí s významem prefixu *na-* 'směrování na povrch objektu nebo dovnitř'); mezi užíváním těchto dvou sloves je výrazný rozdíl ve významu: zatímco *nalodit* má výhradně původní význam související se slovem *lod*, *nastolit* se užívá výhradně jako přenesené pojmenování.

(o) *vy-* + *-i-*: pohyb mimo místo/prostor: *vybočit, vybřežít se, vydveřít se, vykolejit, vylodit, vymístit, vypouzdrít* (souvisí s významem prefixu *vy-* 'pohyb směrem ven', 'pohyb mimo stanovený prostor');

(p) *za* + *-i-*: *zamezit, zatarasit, zastřešit, zaklínit, zalesnit, zatravnit, zapouzdrít, zaplotit, zalučnit, zaloučnit* (souvisí s významem prefixu *za-* 'překrytí místa objektem pojmenovaným základovým substantivem').

2.2.3 Užití sloves v kontextu v různých významech

Převážně jako pojmenování s lokalizačním významem bývají užívána mnohá slovesa tvořená cirkumfixací: *nalodit, oplotit, odlesnit, odstřešit, odtarasit, podsklepit, přelodit, přemístit/přemístnit, přeplatit, přestřešit, připlatit, rozmístit/rozmístnit, uskladnit, vylodit, zabočit, zalesnit, zaloučnit, zalučnit, zaplotit, zatarasit, zatravnit*.

Zpravidla jde o slovesa odvozená od místa pojmenovaného substantivem s užším významem nebo od pojmenování objektu vytvářejícího místo (*tábor, bok, kaliště, les, louka, luh, plot, sklep, sklad, střecha, taras, tráva*), avšak jsou mezi nimi i slovesa tvořená od substantiv s obecným významem: *rozmístit, přemístit*.

Slovesa doložená v několika desítkách dokladů nebo zřídka se vyskytující slovesa (s frekvencí nižší než 10) a slovesa ojedinělá jsou užívána často ve významech vyhraněných. Jejich výskyt je vázán převážně na texty publicistické s odbornou tematikou s jazykovými prostředky převážně spisovnými, stylově neutrálními – viz užití sloves *dolesnit, doplotit, odlesnit, odstřešit, odtarasit, přestřešit, přestřešit*, která označují činnosti zasahující to, co pojmenovává základové substantivum:

(33) "Na holinách jsou už jedlové kotlíky, což jsou mladé skupinky jedlí, které jsme obtěžili kolem. Okolí **dolesníme** smrkem a bukem," popsal skladbu lesa Kjučukov. (SYN; publicistický text)

(34) K nově vybudovanému sportovnímu areálu, který je umístěný poblíž obecního úřadu, dokončili Štěchovičtí v těchto dnech chodníky se zámkovou dlažbou a firma provedla konečnou parkovou úpravu. "Zbývá jen **doplotit** část areálu a vystavět malé posezení pro diváky..." (SYN; publicistický text)

(35) Ještě v nedávné době byla tato krajina **odlesněna** kvůli pastvě koz, které jsou schopné sežvýkat i trnité křoví. (SYN; publicistický text)

(36) Protože potopa, jak předpověděl Halas, přijde nyní zdola, navrhl jsem řediteli Louvru, aby dal ihned **odstřešit** výstavní prostory, aby stoupající voda mohla klidně vytéci. (SYN; z literatury faktu)

(37) Co kdyby se ale člověk vrátil, dodávám 18. března 1980, v hněvu a lítosti **odtarasil** zas cestu, kterou si zarúbal... (SYN; literatura faktu)

(38) Ale protože soutěž byla o nápad, jak tento stav změnit, navrhuje se nádvoří zastavět, **přestřešit**, zadláždít žulovými deskami. (SYN; publicistický text)

(39) Velký problém je ve struktuře zemědělství. I kdyby se pole v údolní nivě **zalučnila**, vznikne otázka, co s trávou - chová se méně dobytka, takže není odbyt. (SYN)

(40) „Asi to tady vzdáme a zůstane tu bahnitá tůň,“ řekl zahrádkář, který už musel polovinu pronajatého pozemku **zaloučit** jetelem, protože jiné rostliny v mokřadu žít nevydržel. (SYN)

(41) Třeboňští rybáři zatahovali sítě v rybníku Rožmberk. V pošmurném ránu rybáři rybník **zaplotili**. (SYN)

Podobně je v základním lokalizačním významu (vyjádření změny lokalizace) užíváno sloveso *vymístit*, znamenající především 'umístit jinam', 'vystěhovat', 'přestat realizovat', a méně obvyklé sloveso *vybřežít se* = 'vylít se z břehů'. Jsou vázána na texty spisovné:

(42) **Vymístit** auta z centra by bylo jednoduché. (SYN)

(43) Firma Zetor, která bývala ve Zbrojovce v nájmu, odtud po privatizaci **vymístila** výrobu motorů a firmu museli po privatizaci opustit i dělníci a technici z výroby zastaralých dálňopisů a výpočetní techniky. (SYN)

(44) Vždy když spadne víc vody, než je kapacita koryta, potok **se vybřeží**. (SYN)

Na rozdíl od těchto sloves je málo frekventované sloveso *přizemnit* užito v základním významu 'spojit se zemí', 'připevnit k zemi' pouze jedenkrát:

(45) Rozvaděč zvaný Antoníček (nebo jeho modernější verze) musí být instalován na vhodném místě, kde se mu nemusí vyhýbat auta či kolečka s materiálem a musí být **přizemněn**. (SYN)

V ostatních textech má významy

– 'dívat se na život reálně' (= 'držet se při zemi'):

(46) Terapeuti a takzvaně postižení se při pobytu v Nové Vsi věnují různým činnostem. Pracují třeba na zahradě, aby se sžili nejenom se sebou navzájem, ale i s přírodou. Mohou tak získat konkrétnější pohled na život, **přizemnit se**. (SYN)

– 'zaskočit (někoho)', 'oslabit činnost někoho', popř. až 'paralyzovat činnost někoho' (v tomto užití přisuzují autoři SSJČ slovesu *přizemnit* i expresivní zabarvení):

(47) Hosty gól do šatny úplně **přizemnil** a ve druhém poločase plnili pouze roli statistů. (SYN)

Sloveso *usalašit se* vyznívá téměř vždy jako hovorové:

(48) Dnes se vypravují velice dlouhé vlaky, třeba celý kilometr, zkuste je uhlídat, a tak se černí pasažéři někde **usalaší**, dojedou do uzlové stanice a koupí si jízdenku. (SYN)

Pouze v metaforickém užití je v současných textech doloženo sloveso *uprostranit* = udělat místo/prostor: *uprostranit pravdě*, *uprostranit víře*, *uprostranit novým technologiím*. V korpusu je zachyceno užití v esejistických textech:

(49) Objev teorie relativity neznamená, že věda **uprostranila** takovému relativismu, v němž by si každý, bez povinnosti verifikace, mohl rozvinout jakoukoli libovolnou teorii či fantasmagorii. (SYN)

Méně obvyklá slovesa *vmezeřit se*, *vmístit se* jsou doložena jak v textech odborných nebo publicistických s odbornou tematikou:

(50) V epitelu jsou hojně **vmezeřeny** endoepiteliální sekreční buňky sekretující sliz. (SYN)

– tak, podobně jako sloveso *uprostranit* – v textech společenskovedních esejistického rázu:

(51) Následovala skvělá sbírka povídek *Pohled z druhé strany* (1981), která dodnes patří k vrcholům Tabucchiho tvorby, a zdařilé soubory krátkých próz *Žena z Porto Pim* (1983) a *drobná bezvýznamná nedopatření* (1985), mezi něž se v roce 1984 **vmístilo** Indické noční světlo. (SYN)

nebo např. v publicistice převážně stylově neutrální:

(52) Následují další agresivní výpady na adresu manžela, přátel a celé společnosti, střelba na všechny strany. Občas se **vmezeřím** s vyjádřením pochopení a zhruba po půl hodině se lehce pokusím zprostředkovat volající náhled na její chování. (SYN)

(53) Mimo to se jistě řada lyžařů a lyžaček z našeho okresu "**vmezeřila**" do sestav družstev, které mají kořeny mimo okres Benešov. (SYN)

Několik jednodokladových sloves je evidentně výsledkem individuálního autorského tvoření, stejně jako některá další slova v kontextu, v němž jsou užitá:

(54) "Rohosil," řekl Zdeborský a vytáhl malý zápisník. "Musím ten pojem **vpísmenit** do svého úchovníku. Vytvorbil jsem ho teprve teď." (SYN;)

(55) Klobáska roní slzy, dveře se **vydveřily**, a já se vypařím! U hnoje stál děravý plot. (SYN; z textu J. Hiršala a J. Koláře)

Zatímco sloveso *zabočit* je v současných textech doloženo výhradně jako sloveso pohybu, nikoliv ve významu 'zabočit v řeči na někoho nebo na něco jiného', který zvažují autoři SSJČ, slovesa odbočit, vybočit jsou jak slovesy pohybu, tak slovesy užitými přeneseně:

– *odbočit* může mít význam: 'odchýlit se od tématu, od předmětu činnosti', srov. např.

(56) „Lékaři samozřejmě při svém povolání podstupují vážné riziko, pane Fitzwilliame." "To jistě," pravil Luke. Pan Wake se náhle probral. "Ale to **jsem** značně **odbočil** od tématu, o němž jsme hovořili," řekl. (SYN)

(57) Jestli někdy napíšu paměti, takhle se budou jmenovat. Ale to jsem odbočil. (SYN)

– *vybočit* může být sloveso pohybu, ale mít také význam 'odchýlit se od normy', 'odlišovat se od ostatních', 'vyčlenit se ze skupiny na základě odlišných vlastností':

(58) Celý svůj život **nevybočili** z úzkého rámce konvencí psaných i nepsaných. (SYN)

(59) Geologické doklady i vývoj života naznačují, že teplota na povrchu Země nikdy výrazněji **nevybočila** z rozmezí 550 ° C o C. (SYN)

Zatímco u slovesa *odbočit* se s přeneseným užitím setkáme zřídka, u slovesa *vybočit* je poměrně časté. Podobně zatímco *přestřešit* je užíváno výhradně ve významu 'pokrýt/překrýt střechou':

(60) Ale protože soutěž byla o nápad, jak tento stav změnit, navrhuje se nádvoří zastavět, **přestřešit**, zadláždít žulovými deskami. (SYN)

zastřešit mívá jak význam 'pokrýt střechou', tak význam 'zahrnovat', popř. 'spojit', 'chránit':

(61) Nově vzniklé společnosti **byly** v roce 1993 **zastřešeny** nadnárodní společností BERLONI INTERNATIONAL. (SYN)

(62) Festival **je zastřešen** ministerstvem kultury ČR. (SYN)

Sloveso *nastolit* se dnes neuvádí ve významu 'uvést panovníka na stolec', 'uvést v úřad duchovního hodnostáře' apod. Je doloženo ve významu 'uvést v platnost', 'uvést někoho v úřad', 'zahájit' apod.:

(63) Křížová výprava, která **nastolila** v Jeruzalémě křesťanské království? (SYN)

nebo zahájit nové téma, vyhlásit téma, otázku:

(64) Táž otázka **byla** opět **nastolena** v pondělí na další poradě týmu zabývajícího se galomycinem. (SYN)

2.2.4 Stylová hodnota slovtvorných variant

U některých sloves se setkáme s užitím slovtvorných variant. Užívání podob *umístit* a *umístnit*, *přemístit* a *přemístnit* se stylově neliší:

(65) V těsném sousedství knihovny je **umístněno** přibližně 20 multimediálně vybavených počítačů pro čtenáře knihovny. (SYN; z vědeckého internetového textu) – Stůl **umístili** u sloupu v rohu, kus od sporáků a pracovních desek. (SYN; z uměleckého textu)

(66) Odkvetlé a zaschlé tulipány a narcisy můžeme vydobýt ze země a pak **přemístnit** do stinného a suchého přístřešku k proschnutí. (SYN; ze současného publicistického textu) – Mohli bychom úplně ztratit signál, kdybychom se pokusili **přemístnit** satelit?" (SYN; z uměleckého textu)

(67) Hráli jsme na ledečském hradě a jednotlivé scény **jsme rozmístnili** do prostoru kolem diváků. (SYN; z publicistického textu) – Představení sestavili z řady scén, které **rozmístili** po zahradě a kolem vodního příkopu. (SYN; z publicistického textu)

Avšak varianty sloves *omezit* a *obmezit* jsou doloženy v textech stylově odlišných: zatímco *omezit* je výraz neutrální užívaný v textech různých stylových oblastí, *obmezit* se vyskytuje v textech knižních, popř. často až archaických (takto je hodnoceno i v SSJČ), srov.:

(68) Price-Andersonův zákon **omezil** naše ručení a také nám poskytl pojištění ze strany vlády. (SYN; z uměleckého textu) – Vláda měla v moci **obmezit** učivo, ale povinností její bylo žádati, aby se učivo probralo řádně a prospěch oceňoval spravedlivě, ale proto, aby se nekřičelo, pouštěli se chudí s bohatými. (SYN; z memoárové literatury faktu)

3 Závěr

Korpusová sonda umožnila srovnání sloves s významem lokalizačním a směrovým tvořeným dvěma typy slovtvorných formantů a ukázala některé dílčí výsledky.

(a) Tvoření cirkumfixy 'prefix + -i-' se ukázalo jako slovtvorný postup více produktivní než tvoření konverzním sufixem -i-, poměr 2,5:1 však neznamená výraznou převahu cirkumfixace. Mezi slovesy tvořenými uvedenými cirkumfixy je nejvíce sloves s výskytem nižším než 10, u sloves se sufixem -i- převažují slova s vysokou frekvencí (vyšší než 1000). U sloves tvořených cirkumfixy je přibližně dvojnásobný počet jednoduchových sloves ve srovnání s jejich počtem u sloves se sufixem -i-. I tyto skutečnosti poukazují na to, že v současné době jsou slovesa s významem lokalizačním a směrovým a slovesa vyjadřující stavy a procesy s lokalizací nebo směrovostí spojené tvořena častěji cirkumfixy 'prefix + -i-' než pouze sufixem -i-.

Dosavadní výsledky korpusových sond umožňují u sloves s uvedenou významovou charakteristikou srovnat pravděpodobnou produktivnost konverze sufixem -i- a konverzi sufixem -ova-: více produktivní je konverze sufixem -ova-, kterým je v současné době tvořeno cca 3x více sloves než sufixem -i-, cca 30 % z nich má výskyt nižší než 10 a asi 16 % naopak frekvenci vyšší než 1000, ovšem jednoduchových sloves je mezi nimi pouze 6 %. Cirkumfixace formantem 'prefix + -i-' však jednoznačně převažuje nad cirkumfixací 'prefix + -ova-'.

Tyto výsledky však mohou být dalším výzkumem zkorigovány.

(b) Stylová hodnota sloves s uvedeným významem s konverzním sufixem -i- a cirkumfixem 'prefix + -i-' souvisí nejen s kontextem, v němž jsou užitá, ale u mnohoznačných sloves také s jejich významem. Často ovlivňují stylové hodnocení slovesa obě tyto skutečnosti: je-li sloveso v základním významu užíváno jako stylově neutrální, při jeho užití jako pojmenování přeneseného může nabývat v určitých typech textů hodnoty knižní, v jiných spíše hodnoty hovorové.

Celkově je možné říct, že mezi slovesy s významem lokalizačním a směrovým odvozenými konverzním sufixem -i- nebo cirkumfixem 'prefix + -i-' převládají slovesa standardní.

(c) Málodokladová slovesa včetně sloves jednodokladových se v konkrétním užití často projevují jako stylově neutrální, popř. jako terminologická, nebo naopak knižní, a to častěji než hovorová nebo expresivní.

V tomto aspektu se slovesa s významem lokalizačním a směrovým odvozených sufixem *-i-* od sloves odvozených od názvů osob: v jejich případě bývají málodokladová a jednodokladová slovesa s konverzním sufixem *-i-* často příznaková – hovorová i výrazně expresivní.

LITERATURA

ČECHOVÁ, M., et al. (2000): *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV.

ČECHOVÁ, M. – KRČMOVÁ, M. – MINÁŘOVÁ, E. (2008): *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

ČERMÁK, F. – BLATNÁ, R., et al. (2005): *Jak využívat Český národní korpus*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, Praha.

DOKULIL, M. (1962): *Tvoření slov v češtině I*.

DOKULIL, M. (1982): K otázce slovnědruhových převodů a přechodů, zvl. transpozice. *Slovo a slovesnost*, 257–271.

HAUSER, P. (1980): *Nauka o slovní zásobě*. Praha: SPN.

MACHEK, V. (1971): *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Academia.

Mluvnice češtiny I (1986) Praha: Academia (citováno jako MČ1 1986)

Slovník spisovného jazyka českého I-VIII (1989). Praha: Academia.

Slovník spisovného jazyka českého dostupný z <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php>

ŠMILAUER, V. (1971): *Novočeské tvoření slov*. Praha: SPN.

ŠTÍCHA F. (2008): Usage, frequency and grammaticality. In: F. Štícha – M. Fried (eds.), *Grammar & Corpora / Gramatika a korpus 2007*. Praha: Academia, 285–292

Český národní korpus, dostupný z WWW <<http://ucnk.ff.cuni.cz/struktura.php>>